Lính giỏi mở đàng

Lịch-sử các nhà truyền-giáo trứ-danh

FRANÇOIS COILLARD

(Tiếp theo)

CHƯƠNG THỨ HAI

SỐNG CHUNG VỚI DÂN LẤY MỠ BÔI ĐẦU

NẾU ai hỏi *Coillard* rằng trong đời ông ngày nào là sung-sướng nhứt, thì tôi chắc ông sẽ đáp: «Ngày tôi lại gặp cô *Christina ở Cap de Bonne Espérance.*» Ấy vì ông coi Christina là nàng công-chúa phương xa! Hoặc nói rằng chính cô đến tái-hội cùng ông thì đúng hơn. Những bức thơ của cô đã mạnh-mẽ nâng-đỡ ông trong bước đầu làm chức-vụ khó-khăn ở giữa vòng người da đen, lại một hạt vắng-

thiếu vẻ dị-kỳ: ngồi trên xe lớn chẳng có then máy, song có mấy cặp bò kéo đi. Ông tả cuộc hành-trình nầy trong bức thơ gởi cho một chị dâu:

«Sự viết dọc đường thật là đáng sợ, nhứt là đối với kẻ không thể ngồi xuống gọt ngọn bút lông. Từ sáng sớm, mối lo-lắng đánh thức mình, lại thêm bổn-phận buộc mình vùng dậy. Chỉ có một hai phút để húp chén cà-phê xấu không sữa

tầm-thường và cô-tịch ở *Léribé*. Nghĩ như vậy, tôi nức lòng mừng-rỡ, chẳng phải vì gần đến gian nhà lá kia,—tôi e thấy nó tồi-tàn—,song vì gần dẫn người vợ yêu-quí về trang-hoàng nhà đó...

«Chúng tôi đi đường mệt-nhọc, chen-chúc dường như ở trong tổ chim. Xe chạy hai tháng, mà vẫn còn tốt. Ai nấy ngạc-nhiên ngắm-nghía vẻ lịch-sự trong xe; không thể tưởng là xe chở hành-khách vì nó có màn che đẹp-đẽ, có vi-môn cực-xảo treo hai bên, có da cọp và cây-cối, coi rất tráng-lệ hoa-mỹ. Có người nói rằng hết thảy hiệp thành cái kỳ-quan thứ tám trên thế-giới. Có lẽ chị tưởng người Phi-châu hay lấy những việc nhỏ-mọn làm lạ. Thật thế. Nhưng ở đây, tánh ưa đẹp cần-yếu hơn bên Âu-châu.»

Gần tới «nhà,» đôi vợ chồng trẻ trông-mong hết gặp khó-khăn, nhưng trái lại, các trở-lực và tai-nạn bất-kỳ mỗi ngày mỗi thêm. Bò mệt-mỏi, không mang ách được nữa. Phải ngừng lại, nhờ người bổn-xứ, là kẻ không tiếp-đãi tử-tế luôn, kéo xe từ trạm nầy đến trạm khác. Rồi một ngày kia, bọn phu không thạo nghề đang cùng đàn bò

hội trí-thức và rất mực lịch-sự, nên rất khó tập quen sanh-hoạt nơi nhà tranh nhỏ-bé, cũ-rích dường nầy! Ngày nào vợ chồng cũng làm trọn phồn-phận: mặt trời mới mọc, *Coillard* thức dậy cầu-nguyện với người *Bassoutos*. Về nhà, đã thấy vợ đang dọn bữa ăn lót dạ. Tám giờ, trường mở cửa, và *Christina* cũng dạy-dỗ; lại thêm mỗi tuần bà dạy khâu hai lần. Tuần nào, cũng dạy đạo nhiều lần. Thứ tư nào, vợ chồng cũng cỡi ngựa đi giảng Tin-lành ở các miền lân-cận. Sau lúc mặt trời lặn, hồi chuông lại gọi tín-đồ đi cầu-nguyện. Đoạn, *Coillard* dịch một đoạn Kinh-thánh và chú-giải ít nhiều. Thế là hết một ngày của nhà truyền-giáo.

Nhưng ngoài mọi sự đó, vợ chồng còn phải làm nhiều việc khác thuộc về hoặc không thuộc về chương-trình họ. Bà *Coillard* phải dọn-dẹp nhà-cửa và nấu ăn, nhưng nấu ăn thế nào? Không có bò cái, thì sữa đâu? Không có vườn, thì rau-đậu, bông-trái đâu? Không nuôi súc-vật, không có hàng thịt, thì thịt đâu? Nhưng bà đảm-đang, nên cũng gỡ được mối khó. Mỗi

—Mình ơi, tôi mới đốt hết các tờ giấy cũ! Mình sẽ không còn thấy tôi vì nó mà khóc-lóc nữa.

Bà thình-lình hiểu rằng mình mến-tiếc như thế, ắt ngăn-trở chức-vụ của mình và của chồng, ắt chính mình sẽ ngăn-trở chồng, chớ chẳng chút hiệp-tác và giục lòng được. Từ ngày hăng-hái hi-sinh trọn-vẹn như thế, bà lại ưa thích cuộc đời và vợ chồng được hưởng hạnh-phước hoàn-toàn.

Chính *Coillard* có tả các tín-đồ trong Hội-thánh mình luôn với cách họ sanh-hoạt: «Người *Bassoutos* đen thui. So với nhiều chi-phái khác, họ ăn-bận khá tử-tế và một vài người trong bọn họ rất thông-minh, và có nét mặt đẹp-đẽ. Các ông già bà lão *Bassoutos* rất lễ-phép. Cũng có người già và kẻ trẻ hay vồn-vã hết sức. Nếu thấy ai gọi tôi là cha, tôi bèn biết trước mình phải thưởng hắn ít tiền. Có một chàng thiếu-niên rất yêu-thương tôi để kiếm ăn; chàng năng thăm tôi, và có khi đến luôn. Rồi chàng bắt đầu buổi sáng, buổi tối nào cũng đem sữa cho tôi. Tôi muốn trả tiền cho chàng, nhưng chàng không nhận. Tôi phải lấy sự yêu-thương vuông, đeo lủng-lẳng nơi áo, gần hộp thuốc hút.

Tôi phải nói rằng các tín-đồ sạch-sẽ hơn. Họ chẳng có vải, nên phải dùng da làm quần-áo và không khi nào giặt. Nhưng ít ra họ cũng không thoa mỡ.»

Ngày kia, sau khi thờ-phượng Chúa, *Coillard* ngỏ cùng thính-giả một ý-định lớn-lao mà ông vẫn để tâm đến. Ông nói:

—Anh em có muốn xây tại đây cho Đức Chúa Trời chơn-thật một giáo-đường nguy-nga, một đền-thờ xứng-đáng, thế cho nhà giảng nhỏ-hẹp nầy không?

—Có, có. Bọn người da đen vừa la như vậy, vừa vui-mừng nhảy-nhót, vỗ tay dường như lũ trẻ được người ta bày cho một cuộc chơi mới-lạ.

Họ rất sốt-sắng ước-ao khởi-công, nên vây quanh nhà truyền-giáo; hết thảy vừa nói, vừa ra bộ.

Chọn chỗ xây-dựng, rồi ông mời tín-đồ ngày mai đến nhóm. Họ tề-tựu rất sớm hơn giờ đã định, nóng lòng trông-mong thấy nhà truyền-giáo sẽ làm gì. *Coillard* bước tới, tay cầm cái mai. Mỗi người thấy ông có vẻ nghiêm-trang cẩn-trọng, bèn làm thinh và cung-kính

Các thuộc-viên Hội-thánh nói:

—Tôi xin dâng một heo.

—Tôi dâng một dê cái.

—Tôi dâng ba gà mái.

—Tôi dâng một chiên cái...

Coillard ngồi ở bàn, kiên-nhẫn biên tên người dâng luôn với màu-sắc của bò, dê hoặc chiên mà họ dâng. Quyên được món tiền lớn. Nhưng phải kiếm được vật-liệu cần-yếu cho cuộc xây-dựng nữa chớ! Thí-dụ như gạch thì lấy đâu ra? *Coillard* nhứt-định làm lấy vì đất sét xứ nầy có thể dùng vào việc đó. Nhờ ông mục-sư giúp-đỡ, trước hết họ xây mấy lò lớn để nung hàng ngàn, hàng muôn gạch. Mọi việc tiến-hành y như sở-nguyện; các người da đen chất-phác làm việc vui-vẻ lạ-lùng.

Nhưng kìa, mấy đám mây đen kịt đang lẳng-lặng bay lên chơn trời.

Coillard nói lớn rằng:

—Ước gì trời đừng mưa trước khi ta nung xong gạch!

Hết thảy lật-đật làm việc hăng-hái bội phần.

Chao ôi! Vừa nặn xong ba ngàn gạch, trời bèn đổ mưa như trút, dòng nước cuồn-cuộn. Chỉ xứ nóng mới có mưa đến lụt khắp nơi như vậy. Thế là mất cả gạch lẫn lò! Lò nung cũng đổ sụp; phải chịu nhọc-nhằn mới cứu được chừng một trăm viên gạch, nhưng sau cũng mất sạch vì mưa cứ làm tan hết thảy.

Bọn da đen ngã lòng, bỏ việc, vì thấy chẳng còn ích-lợi chi nữa. Dẫu vậy, độc-giả tưởng *Coillard* đành chịu thất-bại chăng? Quyết không. Ông lại khởi-công, và bền-đỗ cho tới khi làm trọn ý-định. Nhưng mãi đến năm 1871, tức là sau bảy năm chiến-đấu và khó-khăn đủ thứ, nhà-thờ mới hoàn-thành.

Tới lúc nầy, sự dạy-dỗ và nhứt là gương sáng của *Coillard* được kết-quả nhiều lắm; nhiều người *Bassoutos* rất sốt-sắng giảng đạo. Họ muốn giúp việc truyền-bá Tin-lành cho nơi xa, cho các chi-phái chưa được nghe bao giờ.

Vậy, *Coillard* lại cùng gia-quyến và một bọn tín-đồ lên xe, đi đường; tôi sẽ thuật cho độc-giả một trong các bước lạ-lùng, nguy-hiểm mà ông đã gặp. *(Còn nữa)*